Број 14. У Новом Саду, у суботу 19. јануара 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. одсваке врсте оваких ситних слова

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, де је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 2

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Мароканске пожар.

Кад је у Алгесирасу утаначен споразум између европских држава у погледу уређења прилика у Мароку, европски су народи данули душом Уклоњена беше опасност, која је претила да изазове француско немачки рат, у који би се можда заплеле и друге државе. Али немачка дипломација само се привидно умирила. Њу је јако тиштао пораз у Алгесирасу, где је уз њу стајала само Аустро-Угарска Чекала је само згоду да се освети и помрси рачуне енглеској дипломацији.

Кад су Француска и Шпањолска по добивеном овлаштењу од конференције у Алгесирасу требале да приступе уређењу полиције у мароканским приморским пристаништима, подиже се буна у Мароку. Немачки агенти успели су, да полудивља племена у Мароку раздраже против Француске Мароко броји до 10 милијона становника. Ова држава у северозападном углу северне Африке не може се назвати уређеном државом. Султан је додуше врховни господар, али његова је власт и сувише ограничена. Свако племе има свога поглавара, каида, који је неограничен господар. Каид је дужан само да даје султану известан број коњаника и порезу, а иначе је мали султан у свом племену. Но има нечег, што ова полудивља племена може да зближи у чврсту заједницу То је верски фанатизам и мржња према Европљанима. Нарочито је пак јака мржња према Французима, који су заузели Алжир. Од њих се боје марокански Арапи Страхују за независност своје државе.

Немачким агентима није дакле тешко било, да раздраже мароканска племена против Француске У свом огорчењу против Француза и Европљана у опште починиће онај ужасни покољ у Касабланци. Због тога је Француска посела Касабланку. Француска влада надала се да ће на тај начин брзо учинити крај немирима. Али се преварила у рачуну Мароканска племена објавише „свети рат“. Султана Абд ел Азиса збацише са престола зато, што није хтео да се одупре Французима Побуњеници су прогласили за султана млађег му брата Мулеј Хафида. Уз њега су пристала скоро сва племена. Њему дају много више војника и новаца него збаченом султану, који се повукао у Рабат и ту очекује, да се реши његова судбина. Он нема ни војске ни новаца Француска влада вољна би била, да му даде зајам од 150 милијона франака, али томе се противи јавно мњење. Ко јамчи, да ће се Абд ел Азис моћи одржати! Ако се не одржи пропашће 150 филијона франака а страдаће и углед Француске.

Француска је влада на великој муци Она би хтела да угуши немире у Мароку Али како! Ако пође француска војска у унутрашњост, онда би то изазвало прави рат, који би искао врло велике жртве у новцу и крви Предео је бреговит, а мароканци мухамедовци у свом фанатизму одлучили су, да пођу на „свети рат“. То значи борба до истребљења. Мароканци дају Мулеј-Хафиду радо новце за тај рат. Колико је одушевљење међу њима види се по приловима. Једнаа жена сама приложила је за „свети рат“ 240 000 круна Али није тешкоћа само услед противљења Мароканаца. Ту је и Немачка Она би се одлучно противила, да Француска упадне с војском у Мароко, јер би у том случају ова земља по довршеном рату остала у француским рукама Њен би се посед повећао. Немачка стоји на темељу споразума у Алгесирасу, а тај не даје Француској права, да окупира Мароко већ само да уреди полицију у приморским градовима. Шта дакле да се ради? Француска војска стоји у Касабланки, као прикована. Не престано јој досађују фанатизоване мароканске чете. Та војска стаје доста трошка, а има доста већ и жртава у крви Међу тим успеха нема Немири непрестано трају. Због тога незгодног положаја поведена је реч у француском сабору. Истина је, да је сабор изгласао влади поверење, али тиме није поможено ништа

У Берлину задовољно тару руке. Француска је запала у ћ рсокак. Но има још неког, кога се ове прилике много тичу. То је енглеска дипломација. Што је Француска запала у ову незгоду, може да захвали енглеској дипломацији Она је Француску гурнула у Мароко, да би се Француска одрекла својих захтева у погледу Египта и Суецког канала. Но енглеска дипломација имала је и другу циљ пред очима Као што је својим савезом са Јапаном нашла, ко ће да јој ослаби моћног непријатеља, Русију, тако је сада нашла савезника, који треба да ослаби Немачку. Она јој је данас најопаснији такмац. Лукави Енглез неће сам да се ухвати у коштац Он увек налази, ко за њега да вади кестење из ватре. Крајња је сврха енглеске дипломације, да изазове француско немачки рат. Свеједно је, како ће тај рат испасти Обе државе биће после тога слабе, а Енглеска би се на лак начин опростила бар за неко време опасног немачког такмаца То е оно, што мароканском питању даје велики значај и по европске прилике. Мароански пожар може лако да убаци варницу у Европу, а Француска је и без мароканских незгода већ кивна на Немачку Седан још није заборављен а сваки Француз уздише за лепим земљама, Елсасом и Лореном

„Srbobran“ и потврда саборских закључака.

Глас о потврди једног дела саборских закључака у црно је завио и мрачњаке око „Srbobrana“. Тај им је глас дошао тако изненадно, да не могу да дођу к себи од чуда. Шта ће и куда ће? Морају о томе проговорити и они Али тешко је о томе писати баш њима. Та они су хтели да осујете саборски рад за љубав своме госи пок. патријарху Бранковићу. Они

ПОДЛИСТАК

АРХИМАНДРИТ ИЛАРИЈОН РУВАРАЦ.

(Нови прилози за његов животопис.)

V.

Но да се вратимо, сад *књижевном раду Илариона Руварца*, пошто смо његов живот попунили неким стварима, које су до сад биле мало познате или никако. За његов рад и за разумевање овог оне су само од споредне вредности. У Руварчевом животу и раду нема догађаја, ни особа, ни ситуације, која му је правац одредила, импулс дала, идеје улила или у опште какав му пут показала, како ће нешто почети или завршити *На Руварцу се не опажа никакав развој, осим можда самог почетка његовог књижевног рада.* Његова сва дела нису друго него нагомилавање новог штофа, сасвим по правилима механике. Нигде нема нових принципа, нити новог метода, нигде не покушава да нова гледишта унесе, да доба расветли оним, што историја треба. Његов се видик не проширује нигде. Он из хронологије и ситних питања не излази а када по који пут то и учини одмах се враћа натраг да настави како је почео. За остале факторе који на српску историју утичу он апсолутно не зна и не истражује их. Што је за 45 година написао, могао је написати, само да је физично могуће било и за 45 дана, тако се не опажа никаква разлика у фазама његовог интелекта. *Он је почео са куплењем материјала али ово никад није довршио* и никад из скупљеног није могао да начини бар грађу за српску историју, н. пр. доба Немањића. Говорио је да то није могуће и то би без сумње говорио увек. Он се није могао одважити да на пр. историју Немањића напише како би *он држао да је треба написати.* Његов ученик Станоје Станојевић почео је много тежи посао и изгледа да му од руке иде. Ми мислимо на дело овог *„Византија и Срби“*, које је у великим контурама почето а које при свој младости писца много сећа на широк поглед енглеских историка. Ситнији је у својим мислима, мање даровит и с ограниченијим видиком други Руварчев ученик, панегирик његов *Др. Радонић*, кога је дело *„Западна Европа и балкански народи“* и т. д., при свој педантерији писца да ни један број и ни једну белешку не пропусти, далеко по литералној и хисторијографској вредности одскочило од свих дела архимандритових.

Архимандрит Руварац се дакле *од скупљања градива и од критике извора* није смео или није умео удаљити. Станоје Станојевић заокружио је у свој програм читаву византинску историју и исток, Радонић запад а он не изађе из уског колосека критичара и полемичара. Руварчев почетак и свршетак књижевног рада пада у једну равницу, коју само једна врста светлости обасјава, светлост критике и политике. У чему се од свог ученика Станојевића разликује, то је *фриволитет* његова, којим опада српску прошлост и *задовољство* с којим то чини. Станојевић је озбиљан и одличних манира, Радонић је у овом сличан Руварцу. Његов есеј или монографија о Руварцу осим претеривања у увеличавању Руварца, пун је тривијалности, — знак да је и у том правцу ишао трагом свога учитеља. Exempla trahunt. Ни Руварац ни ђак му неће да знају, да *има још ружнијих историја, још замршенијих а нерешених питања* и да при свем том дотични народи свој подмладак не уче, да на ту историју као лажно глорификовање гледају. Ми ћемо касније видети каква је та славна грчка историја била која се као углед у нашим школама предаје *и како она стоји према српској.*

Но да човек рад Руварца разуме, мора даље ићи и захватити чак до доба његовог ђаковања. Др. Радонић додаје, како је на Руварца упливисао професор Јегер, немачки историк *Шлосер* који први «по узору на Гибона« износа политичку у вези са литерарном и културном историјом», затим *Гервинус* а највише *Шафарик* и *Ранке.* Ова двојица нарочито погледом на метод рада. Како и чим Шлосер и Гервинус на Руварца упливишу, то Радонић не разјашњује. Ми ћемо то овде учинити, да се тај уплив боље разуме, јер се из саме суводарне чињенице остало не даје разабрати.

У доба када је Шлосер и његов ученик Гервинус највећу своју делатност развили, био је немачки народ поцепан и није био оно што је данас. Наполеонови ратови убили су га били у главу, а поцепаност у неброј малих држава без праве везе међу собом, начинила га је немоћним. Немачке су патријоте очајавале и на научењаке и књижевнике гледао је народ, очекујући да ће они речима и делом настојати да то понижење поправе. Али у народу је било

нису признавали, да је саборски рад био законит. Кад су прошле године у пролеће конферисали са министром председником Векерлом о нашим автономним стварима, „Srbobran“ је радосно објавио, да саборски закључци не могу бити потврђени, него се морају вратити сабору на нову расправу. Па ипак ето ти, толико нападани, закључци добише краљеву потврду. Али није само то, него краљ признаје, да је сабор био законит и да може радити под председништвом свога потпредседника

Може сваки веровати мрачњацима око „Srbobrana“, да их је потврда саборских закључака непријатно изненадила и да им то није лако пало. Сваки пораз боле, љуто боле. Шта ће сад да кажу својим самосталцима, којима су непрестано говорили, да закључци неће бити потврђени! Али у томе су се они већ извештили, како ће свет обмањивати и лагати Елем они не верују још ни сада у потврду закључака. Они чекају званичан акт, јер они знају (чули сигурно од Лазе Секулића), да званичан акт још није стигао у Карловце. Ни ко им не брани, нека чекају Стићи ће. Њима дакле није довољна полузванична објава саме владе Није ни чудо Човек нерадо верује у оно што му није пријатно. Тако и самосталци па с тога и играју у логу неверног Томе

Колико су пак самосталци далеко од српског народа, показали су и овом приликом. Они су жалосни и јетки због тога, што је народ успео да одбрани своја права Они плачу због оног чему се народ радује. Треба ли бољег доказа да су то мрачњаци и браниоци калуђерског распикућства?! Поред тога ови мрачњаци хоће да омаловаже значај потврђених саборских закључака. Једино што признају вредност мировинске уредбе за учитеље у Хрватској и Славонији Али и то чине из рачуна, да не би одбили од себе учитељство. То је питање решено свуда у свету, а код нас истом данас, — вели „Srbobran“. Јесте, тек данас је решено то питање код нас Али чија је заслуга што је оно ма и данас решено? То је заслуга српске народне радикалне странке Да је било по ћ фу самосталских вођа, не би било решено још ни данас. Они су побегли из српског сабора, само да би осујетили рад. Кад им то није упалило, онда су се упели, да Векерле све саборске закључке врати, јер да саборски рад није био законит Они су дакле терали инат и спасавали патријарха Бранковића, — а учитељи нека иду у просјаке, кад изнемогну!

И оваки се људи још усуђују, да говоре у јавности и да се граде народним пријатељима. Да би пак умањили значај овог успеха радикалне странке, они питају, какве је услуге учинила! Па онда грде, руже, подмећу и клеветају — по свом обичају. Неваљалци мисле да себе перу, кад друге хоће да окаљају Истина је, да су прваци српске народне радиталне странке били код Векерла, Кошута и других, а ишли су и самосталски прваци, док их нису цакнули. Али огромна је разлика између наших и самосталских првака. Наши су прваци ишли, да израде потврду саборских закључака, што је цео српски народ — изузев мрачњаке — од срца желео. Ишли су, да извојују народу слободно располагање у автономији и да му обезбеде права у политичком животу. То се дешавало јавно Никад се није крило

А самосталски прваци! Њихов је председник, Богдан Медаковић, ишао, да иза леђа радикалне странке одгоди рад српског народног сабора. Они су приликом договора са Векерлом тражили, да се саборски закључци врате сабору и радили, да се спасе патријарх Бранковић. Кад су услед глупаве опструкције запали у незгодан положај, обијали су прагове угарских министара и политичких вођа само да спасу себе и своје мандате. Медаковић је у Карлсбаду хтео да говори с Кошутом, али није га примио. За тим су непрестано трчкали за појединим министрима, али нико неће да их прими. Колико су облетали око Јуста председника сабора, да их извуче из блата! Па и њему су досадили. Окренуо им је леђа. — На послетку су умолили и Полоњија, да их спасе. Он је покушао али Векерле је одлучно одбио, да се с њима преговара. То значи: цакнуо их је. Друкчије и не пролазе људи који само за свој интерес раде. Њихов је вожд, Медаковић, био у посети код бана Ракоцаја, иако су га они бојкотирали. Они и данас потпомажу Бадаја, који је издао наредбу против ћирилице.

Да је српска народна радикална странка часно радила, показују њени успеси. Док су самосталци копали гроб автономији, дотле је радикална странка радила на њеном утврђењу и спасла је. То види цео народ и признаје. Самосталски мрачњаци нека се завуку у мишије рупе и ћуте. Грдно су се обрукали

Нови Сад, 19 јануара

Неозбиљна политика. Ових дана био је Загорац, један од вођа хрватске странке права, у Голи и Ждали, па се пред тамошњим бирачима хвалио, да је хрватско српска коалиција успела Њена је заслуга, што је бан Раух донео Хрватској и Славонији више уступака, него што је могла добити ма која пређашња влада. Железнице ће се похрватити; да железничарска прагматика неће се извршити, то је сигурна ствар, али влада то неће отворено да призна. Ако је то тако, онда не разумемо зашто Загорац и његови другови називају бана Рауха издајицом. Та донео је више него ма који други бан, — чак ће и железнице похрватити, па и злосретна железничарска прагматика неће се извршити. Mein Liebchen, was willst du noch mehr! Е, али није хрватско српској коалицији донео власт и масне положаје, а за тим уздише њихово срце Зато су тако бесни коалиционаши Не лаје куца села ради, већ себе ради. Загорац још прети, да ће он у новом сабору предложити, да Хрватска и Славонија не шиљу своје посланике у заједнички сабор све дотле, док се односаји са Угарском не удесе тако, да одговарају хрватском државном праву До јуче су претили, да ће смрвити и угарску владу и обуставити читав саборски рад у Будимпешти својом опструкцијом, а откад су се са својом опструкцијом онако ужасно обрукали, сад им се више не иде у Пешту Да, да, кисело је грожђе. Тако пролази онај, ко с ђаволом тикве сади Загорац је мутио много по Бечу и саветовао се са Луегером, па сад човек већ не зна шта ради По његовом упутству почеше хрватске новине хвалити Луегера, а „Novosti“ предложише, да се преговара са факторима који имају у Аустрији сву власт у својим рукама, те се тако од тих фактора и много више може постићи за своје народно биће Дакле сасвим се подвукоше под скут бечким политичарима — зато сад Загорац неће у Пешту, ма да је Раух толико извојевао за Хрватску и Славонију по признању самог Загорца Али нуто чуда Нисмо читали, да је Загорац прогласио Рауха незаконитим баном. То је ваљда оставио онима око „Srbobrana“. Они су у том вештаци, да изврћу. А и јесте силан грех то био. Постављен је бан на предлог угарског министра председника, а претходно није изискано мишљење Франа Супила, Светозара Прибићевића и Буда от Будисављевића. Ето са каквом озбиљношћу води се политика српско хрватске коалиције То су права дечурлија, која се деру и вичу, а ни сами не знају, шта би хтели. Да, да, размажена дерлад.

Самостална угарска банка

Поводом избора парламентарног одбора, који има да спреми земљиште за оснивање самосталне угарске банке, рачунају политички кругови сасвим озбиљно да ће садашња заједничка аустро угарска банка, по истеку њене привилегије 31. децембра 1910 године, престати и да ће се на њено место створити самостална у

много малодушних, а и такових, *којима је беда немачког народа равнодушна била* и који су многу заједљиву реч написали, не да немачки народ окураже, него да га заједу. Међу овима је био и *Фр. Х. Шлосер, онај на кога се Руварац угледао.* Разуме се да је Шлосеров рад ове врсте изазвао највеће негодовање. Шлосер је био заступник доктринарног и космополитичног либерализма на пољу политичних идеја и није имао смисла ни за политичне тежње уже његове домовине, нити целог народа, нити га је болело ширење реакцијонарних тенденција које су пре 1848. свугде у Немачкој превлађивале. И ако би његове речи много значиле, он је одбијао од себе учествовање у борби против ових. Шта више написао је неколико дела о догађајима и савременим особама, која су показивала, да су му тежње немачког народа равнодушне и да *држи да немачки народ није за бољу судбину*, него *што је она њоју је сносио.* И многи су у то што је он писао веровали Шлосер је био пре 1848. први међу немачким историцима садашњости и прошлости, човек велики мислилац и дубоког погледа. Многи су му пак замерали и тако схваћање савремене историје најстрожије осуђивали. Али Шлосер је остао непоколебив. *Он је (по његовом мнењу) писао истину а у писању истине није се дао бунити.* Један који га је познавао и коме је *тај узгредни правац* Шлосеров добро познат био,[1]) написао је о том данас већ заборављеном правду Шлосеровом ове речи: „Niemals hat es eine unpatriotischere Art von Geschichtsschreibung gegeben als seine denn die pöbelhaften Pamphlete späterer Zeit, die unter dem Titel historischer Werke gegen die Ehre unserer Nation geschleudert worden sind und augenblicklich viel Schmutz aufgerührt haben, dürfen nicht als wirkliche Bestandtheile der historischen Wissenschaft gelten“. Грдње и поругивања, која под хименом хисторичних дела у свет иду, нису прави делови историчне знаности! А онда додаје: „Wie Schlosser den doctrinären und kosmopolitischen Liberalismus auf dem Gebiete der politischen Ideen rückhaltlos vertrat, so verhielt er sich auch principiell ablehnend gegen andere tiefer einschneidende Bestrebungen des deutschen Geisteslebens seiner Zeit“.

Шлосер дакле нити је веровао у будућност свога народа много, нити хтео суделовати активно у његовим тежњама, нити је уједињење и висину његову дочекао. Оскудевало му је разумевање и што се је око њега збивало, *држао је за заблуду човечијег духа*, као што Рикерт даље вели. Кад се је немачки народ 1871. г. ујединио, заборавило се све то, и данас има врло мало људи у Немачкој, који се те врсте рада Шлосеровог сећају. Намерно се избегава успомена на тај непатријотичан рад његов, да се у неку руку забашури, да су онако одлични умови као што је он био, у страни стајали кад се је цео народ дигао, да се уједини.

У том погледу се може Илларијон Руварац назвати Шлосеровим учеником. Преко две стотине година бори се српски народ за своју егзистенцију. Колико је крви за ову проливено? колико нечувене беде препаћено, и колико њих пре времена оставили своје кости на равним крајевима у служби те идеје? И у доба ове борбе, сличне доста оној борби немачког народа, седи Илларијон Руварац у ћелији, пише »Кнеза Лазара« и »Монтенегрину« и доказује истинама свога жанра, да је српска историја којешта и т. д. Њега не загрева оно што је задаћа историје. Он држи, по приповедању његовог ученика Радонића, да је задаћа историје само приповедање »како је било« и да она друге нема. *Да је историја једног народа и прошлост његова један део његовог бића, стварајући и творећи животни елемент*, то он никад није знао. Он се држао оног Рајићевог старог: »Историја јест просто и праведно описивати прикљученија«[2]), а задаћа историка: »должност беспристрастија историком подобајуштија«. *Да историја за сваки народ има нешто од вере и да њена задаћа није метафизична него етична, да је она како К. Ламрехт вели, психологија а не логика*, све му је то било непознато, њему па како видимо и његовом биографу. Но о овом касније.

---

[1]) Heinrich Rückert

[2]) Раић, издање од 1794. Предисловије стр. 16. и I. 280.

гарска банка. „Мађарорсаг“ нам износи и слику те будуће банке По пропису закона, чим престане аустро угарска банка, прелази цео њен иметак, дакле и готовина у злату, као и дуг њен на обе државе, Угарску и Аустрију и оне га деле међу собом Размера за деобу истина није одређена законом, али ће се свакако одредити према томе, колико је банка радила са једном и са другом државом Према исказу од године 1907. отпада од целокупног прихода Аустро-угарске Банке 46 ½ процената на Угарску Према томе припада Угарској од целокупног иметка и од целокупног дуга по 46 ½ процената, а на Аустрију по 53 ½ процента. Аустро угарска Банка дужна је дакле од своје готовине у злату дати Угарској 46 ½ процената, а то је (заједно са сребром) у округлом броју 650.000.000 и то ће бити будућој угарској банци метална готовина за издавање банкнота Тај исти размер вреди и за деобу меница и вредносних папира

Што се тиче банкнота и акционарне главнице, та ће се ствар тако удесити, што ће будућа угарска банка 46 ½ процената оних банкнота, што их је Аустро угарска Банка пустила у промет, замени ти својим новим банкнотама. Акционарни капитал пак за угарску банку образоваће се овако. Акционарни капитал Аустро угарске Банке износи 210 000.000 круна, према томе отпада на угарску банку у округлом броју 100 000 000 круна. Поменути лист вели, да би се тај капитал могао од лаке лакоће скупити само кад би се узело на пр. 100.000 комада акција, свака са номиналном вредности од 1000 круна. Јер у угарским банкама и штедионицама има скоро три милијарде круна улога. Угарска банка биће једно од најбољих предузећа, јер ће, као и садашња заједничка банка доносити више од 10 процената добитка.

Политички преглед.

Француски „Тан“ о Аустроугарској. Говорећи о експозеу аустроугарског министра спољашњих послова Ерентала истиче француски лист „Тан“ нарочито двоје. Прво што Аустроугарска потпуно пристаје уз француску политику у Мароку. Одмах за тим додаје, како је врло занимљив(!) онај део експозеа, у ком се говори о подузећима наше монархије на Балкану. „Тан“ се нада, да ће уаустроугарски возови ускоро возити између Беча и Солуна.

Крамарж о спољашњој политици Аустрије. На јучерашњој седници аустриске делегације, одбора за спољашњу политику, говорио је Крамарж о балканском питању и устао је против савеза Аустрије са Немачком. Вели да Аустрија може опстојати и без тројног савеза. Богу хвала Словени су у Аустрији у већини. Па ипак сав је изглед, да се нико из Аустрије није усудио потсетити Немачку на то, да промени своју политику према Пољацима. Противи се томе, што Аустрија не води светску политику, већ само штити леђа Немачкој, која кадикад сувише смело ради, док Аустрија сноси одговорност, Нема изгледа, да ће Италија нападати на Аустрију.

Позив на претплату.

1. јануара 1908. године отварамо нову претплату на прву четврт.

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне који желе, да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура**. — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца**

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се два пут дневно шаље лист кући, **9 круна на три месеца**.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на „**Заставине**“ **бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно**. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д Ти се бројеви удешавају за најшире кругове а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна**.

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом**

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, децембра 1907.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ.“

Вести из места и са стране.

Ступили у радикалну странку

Из Срп. Св. Петра у Банату добили смо изјаву 11 рице тамошњих угледних Срба, којом пријављују, да ступају у српску народну радикалну странку, по. што су се уверили, да је то једина и права народна странка, која у свима приликама истински брани интересе народа српског. Потписани су: Теодосија Илијин, претседник црквене општине, Милан Петков, одборник, Богољуб Ердељан, председник школског одбора, Секул Тошић, кнез и скупштинар, даље скупштинари: Влајко Тошић, Јова Томић-Сарин, Влада Стојанов, Добромир Видак, Лаза Вадак и Милан Видак.

Ко је хрватски вођа у Вишћу?

Читамо у „Narodnoj Obrani“, да је у Вишћу, (Бихаћ) одржана скупштина „босанских“ Хрвата И у овој скупштини водили су главну реч досељеници из Хрватске, Славоније и Далмације и т. д. Председник је био др. Милан Катичић, родом из Винковаца у Славонији. Отишли људи у Босну, добили лепа звања и масне залогаје, па сад би да похрвате босанске Србе... Али чудновато је, зашто није било Хрвата у Босни пре окупације? Зашто рецките господо око „Narodne Obrane“. Ви сте нам и тако искрена браћа, па будите нам и овом приликом искрени!

Законити Анатолије и храбри Макарије.

Политов „Браник“ пронашао је, да је архимандрит Анатолије законита конзисторија а суспендовани архидијецезални бележник Макарије, прозвани чика, прави, правцати јунак, то их храбри да истрају на том трновитом путу у борби за самосталско-браниковачко мрачњаштво. Нема сумње, да ће они и истрајати, јер их чека велика награда на браниковачким и самосталским небесима. Законити Анатолије добиће у знак признања Политов орден са фином траком а Макарије од Светозара Прибићевића крст за заслуге. Ако ће, и право је. Људи се жртвују за браниковачку и самосталску идеју... Све је то лепо, вели Анатолије, али како ћемо доказати, да је она наша конзисторија законита, кад је сабор уништио! Ово питање није збунило оца Валеријана. Он уме све да докаже. „Ми смо апелирали против саборског решења на владу и док влада не реши, дотле је Анатолијева конзисторија законита. Што су самосталци у Митровици свечано протестовали против мешања владе у автономне послове, то не треба да буни никога. То је, да види народ, самосталско јунаштво. Али да ми нисмо апелирали, онда не бисмо могли да зовемо Анатолијеву конзисторију. Апелација на владу даје Анатолију право, да ради. Он је законита конзисторија“. Овако Валеријаново мудровање дало је храброст чика-Макарију и он почини чудо од јунаштва. Што је после тога излетио на улицу, зато он не мари. Ту је „Браник“, да му пружи утехе и да га охрабри. Али законити Анатолије нешто врти главом, јер све му нешто у ушима звони: Држ' се бане за врбове гране, биће тоциљајке! Јест отац Анатолије осећа, како га „Браник“ и „Србобран“ фино тоциљају...

Светосавска беседа у Жабљу.

Пишу нам из Жабља: Тек три године дана како је заузимањем нашег честитог учитеља Милана Дамјановића основано српско певачко друштво „Шајкаш“, а већ је вршећи своју задаћу — постигло толико успеха, да се с њиме поносити можемо. С тога не можемо, а да се и у јавности с' њиме не подичимо. Да би друштво одговорило своме постављеноме задатку приређивало је сваке године, под управом свога честитог и вредног хоровође Симе Димитријевића, врло лепе забаве. Па тако и ове године приредило је о св. Сави забаву са одабраним програмом. У селу се приметило велико интересовање. Поврвело је велико и мало на забаву, не толико — у програму истакнутих песама ради, јер је сваки био тврдо уверен, да ће друштво с' песмама брилирати, колико због — у програму истакнутог приказа Нушићевог „Растка Немањића“. Дворане гостионице, у којој је забава приређена, брзо се напунише. На лицу публике могло се приметити неко необично нестрпљење. Из разговора са појединцима могао си дознати за жудњу за историјским приказом „Растка Немањића“ у историјском оделу, које је управа нашег певачког друштва од народног позоришта набавила. Дође жељени час. Завеса се подиже. Миље нам се разлевало телом, груди нам се некако необично надимаху када нам се у дивном историјском оделу указа Немања са његовим велможама, жупанима, тисућницима, сотницима, војводама и синовима. Сузе нам ударише низ образе под утицајем дивних сцена. Занесосмо се и са приказивачима запливасмо у далеку прошлост, у историјску прошлост Србинову, доба Немањића. Зажалисмо са сретним данима Србиновим, што сведоче и речи једног, који се тако занео, да је у заносу ове речи шапутао:

Срб' сад нема, — нема више среће.
Оно сунце више синут неће!

Далеко би ме одвело, када бих хтео писати све племенито и лепо што сам, приликом приказа „Растка Немањића“ чуо и видео, јер утицај беше тако громан, да многи цело вече остадоше под утицајем приказа Чланови нашег „Шајкаша“ занатлије и ратари опет осветлаше образ, јер улоге тако добро одиграше, да им се заиста сви дивисмо. О отпеваним песмама да и не говорим, та „Шајкаш“ је доказао и приликом прославе четрдесетогодишњице цењене „Заставе“, да с песмама сме изаћи и пред широ публику, па да осветла образ. Хвала нека је Милану Дамјановићу, што нам је друштво основао, хвала буди хоровођи Сими Димитријевићу и његовим врлим певачима, што нам пружају тако пријатна уживања. Да Бог да се на њих многи угледали!

„Лала“.

Како је Делкасе одступио.

Свима је познато, да је бивши француски министар спољашњих послова Делкасе 1905. год. одступио по жељи немачке владе. Један париски лист, „Акцион“, донео је ових дана једну белешку, шта је претходило том одступу. Немачки цар Вилем дозвао је к себи талијанског посланика у Берлину и рекао му, како министар спољашњих послова француске републике ради на том, да Француска склопи са Енглеском савез за обрану и напад. О тим преговорима да у Француској знају само Лубе и Делкасе, а у Немачкој само он, цар Вилхелм. Рекао је даље, да са великом пажњом прати преговоре и да ће од оног дана, кад се склопи тај савез, немачке чете умарширати у Лотарингију. Још је додао, да се тај његов разговор не мора држати у тајности. Талијански посланик одмах јави Титонију, овај опет француском посланику у Риму Бардеру, најзад овај телеграфише Делкасеу и Рувијеру (француски министар-председник). Рувијер одмах сазове министарски савет и заиште рачуна од Делкасеа, пребацујући му, што је од њих тајао преговоре са Енглеском. Делкасе је почео доказивати исправност свога поступка и најзад се заплаче. Од осталих министара није нико ни речи прозборио. Рувијер по том предложи Делкасеу, да поднесе оставку, иначе ће он то учинити у име целога кабинета. После по сата Делкасе већ није више био министар.

Увлачење форинти.

Аустроугарска банка известила је све банке, да одсад не исплаћују ником сребрне (форинте, двокрунаше). Узрок је том, што варошки трговци још никако неће да рачунају у крунама већ у форинтама, док свет по селима већ увелико рачуна на круне. Зато хоће аустроугарска банка да увуче двокрунаше, а има довољно крунаша и петокрунаша, да покрије потребе.

Варошки разбојници.

По великим светским варошима, као Бечу, Паризу, Лондону, живи читава гомила млађих и старијих, нежењених људи, који неће никаква поштена посла да се прихвате, већ који хоће да живе од пљачке. Ти су људи међу собом врло добро организани и праве испаде по команди. Имају своје знаке, којима се из далека споразумевају. Наравно они највише раде у мрклој ноћи. Убиће одмах човека, само ако знају, да ће наћи штогод у њега. Из Париза јављају, да су онде такви бангалози ових дана читаво чудо нарадили. Имали су револвере и хтели су да се вежбају у гађању. За предмет циљања узели су људе, што су ишли улицом. На срећу није се десила велика несрећа. Свет се одмах разбегао куд ко зна. Другом једном приликом отишли су у једно позориште. Кад је прошао први чин, наједаред почеше бацати по публици коре од поморанџе и парчад искиданог папира. Уз то су се дерали, имитујући разне животињске гласове. Један млад човек из публике устане и благим речима им пре-

бациваше, што се тако понашају. Али то не поможе. Они су и даље терали своје. Најзад пође кући онај човек, што их је позвао на ред — беше то младић од својих 26 година — са својом женом. Разбојници, њих петнаест, дочекају га још на степеницама и опколе га. Он појури на улицу, али тек што је изашао, а један разбојник му сјури велик нож. Његова жена врисне у помоћ, а један и њој у прса задене нож до корица. Па их онда нестаде и — било па није.

Похара једног воза.

У телеграму јутрошњег броја нашег листа јавили смо о похари једног воза. О том јављају подробније из Оршаве ово: Јуче у вече око 6 сати стао је особни воз бр. 718., на свом путу за Оршаву, на станици Новог Карансебеша. Ту је баш био ваша, те је гомила путника улегла у воз. Док су кондуктери смештали путнике по вагонима, нападну непознати разбојници на поштански вагон, чиновника свежу и опљачкају вагон. Нестало је колико се до сад могло утврдити, 8 врећа са писмима. За тим изађу разбојници на противну страну од станице. Мало за тим искобеља се свезани чиновник и повиче у помоћ, брзо стигну и жандари, те са неколико путника пођу у потеру. Али без успеха. Похара је извршена за три минута. Из Темишвара јављају, да је поштанска управа добила службен извештај, да су разбојници однели само неколико свежњева писама, а новаца да није било у поштанских колих.

Нестанак петролеума.

Сав је изглед, да ће и петролеума нестати као и угља. Најбогатији светски извори петролеума очигледно сасахњују. У Сједињеним Државама у апалачанским (ред брегова) изворима добило се године 1900. 36. милијона барела (1 барел око 163 и по литре), а год. 1905. само 29 милијона барела. Још јаче је опадање у бредфортским изворима. За време од 1898.—1904. године спала је у њима производња петролеума од 12 барела дневно по једном извору на 3·4 барела. У Тексасу у Хумблдистрикту добивено је јуна 1905. године 3.500.000 барела, а фебруара 1906 само 8000 барела. Исто тако стоји и у области Луизијана, па и у целом свету. Однош ај између количине што се из галичких извора добивала пре сто година, и количине што се добива данас, јесте 115:38. Према томе сав је изглед да у свету нестаје петролеума, и да ће га човечанство потпуно морати заменути другим сретством.

Затворена румунска школа.

Министар просвете, гроф Апоњи, наредио је управи посодског граничарског фонда, да крајем ове школске године затвори румунску школу у Боргопрунду, која се издржава из тог фонда. Румунски прваци у Боргопрунду закључили су, да уложе протест против наредбе грофа Апоњија, а по потреби да се обрате и самом краљу за заштиту.

Једанајст људи прегажено.

Из Сибиња јављају, да је онде један теретни воз прегазио једног раденика, што је радио на шинама. Други раденици, њих тридесет, појуре на то и стану пред воз, те почеше бацати камење на влаковођу. Један је и из револвера пуцао. На то влаковођа пусти локомотиву и прегази још десет радника. Влаковођа је ухапшен.

Издаја у Крупској фабрици.

Из Есена јављају, да је један чиновник металске ливнице у Крупској фабрици издао једној страној сили план од нових топова, што их је Италија поручила код Крупове фабрике.

Исправка.

У чланку „Издирања је доста било“, у 13. вечерњем броју „Заставе“ потекла се погрешка, која квари смисао. Овај став: „Полат нас теши, да су се неке породице н. пр. Дувђерекова, после буне јако обогатиле, али то је слаба утеха. Народ се није више могао опоравити од оног тешког удара“ — штампан је испред оне реченице, где је по смислу требао доћи, Тај став требао је доћи иза ове реченице: Што смо данас тако слаби, то је последица 1848.—9. године.

Брзојави „Застави“

Стигли 19. јануара.

Угарски сабор.

Будимпешта. Примљен је у трећем читању предлог о шумама.

Делегације.

Будимпешта Делегати су се заједно са министром председником Векерлом вратили кући

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Бранкаровић

Трговина.

НОВИ САД, 18. јануара 1907. године.

Пшеница прве каквоће 24 к. 20 до 24 к. 40 п.
Пшеница нова 24 к. — п. до — к. — п.
Пшеница средња 23 к. 40 п. до 23 к. 60 пот.
Пшеница лакша 23 к. — п. до 23 к. 20 пот.
Наполица нова — к. — п. до — кр. — пот.
Јечам 15 круна 20 пот. до 15 кр. 40 пот.
Зоб нова 14 кр. 60 пот. до 15 кр. — пот.
Кукуруз у зрну стари — к. — п. до — к. — п.
Кукуруз у зрну н. 12 кр. 40 п. до 12 кр. 60 п.
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до кр. — п.
Маст 136 кр. — п. до — кр. — пот.
Сланина 136 кр. — пот. до — кр. — п.
Сланина пушена 136 кр. — п. до — кр. —
(по 100 кила робе)

Свињи угојени тешки 84 до 86 пот.
Свињи средњи . . 80 до 82 пот.
Свињи лаки . . . 72 до 76 пот.
(по кили)

Теоци 92—100 по кили
Овци пар 24—40 кр.
Јагњци ——— пар

Стање воде под Новим Садом.

17. јан. било је 21
18. јан. било је 26

БУДИМПЕШТА, 30. јануара 1908. године. — Оригинални дневни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Данас је продато у готовој роби:
Нова пшеница:
Потиска 200 мтц. 78 по 24 30.
Бачка — мтц. — по —
Пештанске околине 100 мтц. 79 по 24·30.
(Све се цене разумевају за 3 месеца).
Раж — мтц. по —.
Зоб 200 мтц. по 15·60 (каса).

Закључци

Пшеница за април 1908. . . .	К	12·01—12·02
Пшеница за октобар 1908. . .	„	10·51—10·52
Раж за април 1908.	„	10·10—10·11
Зоб за април 1908.	„	9·06—9·07
Кукуруз за мај 1908.	„	6·86—6·81

Све се цене разумевају за 100 кила робе у крунској вредности.

Српско народно позориште.

Недељни ред позоришних представа.

У суботу, 19. јануара: »Краљ Лир«. Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, први чин превео др. Лаза Костић, прву половину трећег чина А. Харић, а све друго др. Ј. Д. Стефановић. За српску позорницу удесио А. Харић.

Књижевни оглас.

Изашла је из штампе књига:

Бој на Косову — Сеоба Срба — Црна Гора.

КРИТИКА РУВАРЧЕВЕ ШКОЛЕ.

Ово су управо подлисци, које сам штампао у „Застави“ под именом „Неродо љубива Историја“, само дотерани и проширени

Књига износи осам штампаних табака велике осмине на финој хартији и коштаће **2 круне**.

Препродавци и књижари за готов новац добивају 25% рабата.

Поруџбине и новац молим да се пошљу на адресу г. **Косте Лере**, (Нови Сад.)

Нови Сад, јануара 1908.

Јаша Томић.

Пријатељима књижевности.

Од 1. јануара 1908. године

„СРПСКИ КЊИЖЕВНИ ГЛАСНИК“

улази у осму годину свога излажења. За седам минулих година „Српски Књижевни Гласник„ је био најбољи часопис у Српству. То потврђују многи наши, југословенски и словенски листови, као и огроман одзив публике у Србији и ван Србије.

Сталне рубрике „Српског Књижевног Гласника“ јесу: 1.) Приповетке, романи и драме (изворне и преведене) 2) Песме (изворне и преведене), 3) Огледи из књижевности, науке и друштвеног живота, 4.) Одломци из српске и стране књижевности, 5) Ситни прилози, 6.) Књижевни преглед, 7) Научни преглед, 8) Позоришни преглед. 9.) Уметнички преглед. 10) Политички преглед, 11.) Оцене и прикази, 12.) Белешке.

Претплата се шаље увек унапред и она износи: на годину 18. динара (круна), на 6 месеци 9 динара (круна), на 3 месеца 4·50 динара (круна). — Претплату прима администрација „Српског Књижевног Гласника“. Београд, Скопљанска улица 9 За идућу годину већ се врши упис. 1700 6—6

МАЛОКРВНОСТ

слабост и умореност, које малокрвност изазива, врло брзо надвлађује

Скотова Емулзија.

Добар глас, који је **Скотова Емулзија** као поуздано средство против малокрвности стекла, оснива се на томе, што се за прављење употребљавају најфиније инграденције, које се за новац могу добити и које је само дугогодишње искуство могло изабрати, и на томе што се исте на својствен СКОТОВ начин као искусан и сверљив крем справља. Резултат је продукт од ненадмашне храњиве снаге.

марком само са Право — рибам — као знак врранције Скотовог поступка.

Цена оригиналној боци
2 Кр. 50 пот.

Може се добити у свима апотекама

1209 3—5

Sanatogen

препоручује више од 1000 професора и лечника свију просвећених земаља као најутицајније средство за снажење и освежавање.

Снажи тело.

Јача мишиће.

Може се добити у апотеци и дрогеријама.
Брошире бадава и франко разашиље
BAUER & Cie., Berlin S. W. 48.
1681 3—12

Најновија и најсавршенија радна снага!
прве врсте фабрикат

Мотори који увлаче гас

Sauggas-Motore

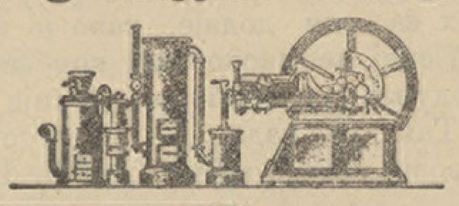

266—20

за грејање може се употребити сол рацит кокс као и дрвени угаљ.

Најјефтинији и најправилнији рад.

Најширa
!! ГАРАНЦИЈА !!

потрошња на рад 1—2 потуре од коњске снаге

Локомобиле и гарнитуре за вршај.
Повољни услови за плаћање.

B. Denes motor specialist Budapest, V. Lipot-körut 15.

Ценовници и прорачун бесплат о.

ВРЛО ДИВНИ
ПОКЛОНИ ЗА СВАДБЕ И ДРУГЕ ПРИЛИКЕ
од Аргентар и Кина сребра, као:
шоље за воће (fruchtschaalen), корпе, ауса це, тасне, сервизе, жардинере, менаже, чирацу (Armleuchter), дозне и т. д. и т. д.

Даље: — **златна и сребна роба, сатови и оптична роба** — могу се код

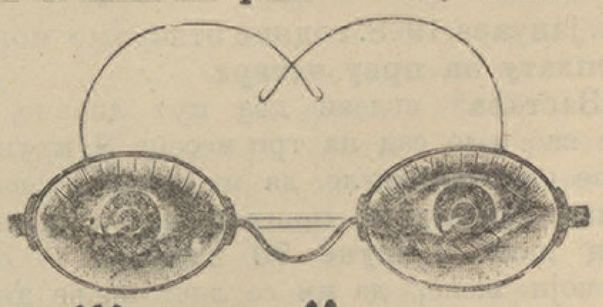

76 1—1

Шаму Крауза

драгуљара, сајџије и оптичара
Нови Сад, главни трг, у кући браће Вагнера, поред хотела Јелисавете, по необично јефтиним ценама добити.

Изишао је из штампе и разашиље се

„РАД“

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР

за 1908. годину.

са одабраном садржином и лепим сликама.

Цена је по комаду 80 потура, Препродавци имају рабат 33⅓, но они плаћају поштарину.

Наручбине треба упутити **ЈЕДИНО** на

Управу друштва „Рад“

у Руми.

✝

Свевишњем се прохтело, да слугу свога а нашег незаборављеног супруга, оца, брата, таста, свекра и деду

ЈЕРЕЈА ДИМИТРИЈА СТАНИСАВЉЕВИЋА

пароха в јачког

дана 3. (16.) јануара о. г, у 34. години свештеничке службе а у 60. години живота свога изненада, баш приликом вршења узвишене своје службе, себи у вечност позове.

Тело премилог нам покојника опојано је дана 5. (18.) јануара о. г. по обреду св. православне цркве те у породичној гробници матери земљи предано.

Сматрамо за своју дужност и овим путем изјавити своју захвалност пречасној и часној господи и браћи свештеницима и то: Николи Недељковићу шимановачком, Милану Попадићу војачком, Георгију Недељковићу белегишком и Јовану Лазаревићу михаљевачком, који, ма да их најтежа пастирска дужност донекле спречавала, ипак похиташе, да брата свога у Христу опоју и до хладна гроба отпрате.

Нарочиту благодарност дугујемо преч. госп. Милану Попадићу сапароху покојниковом, који се у св. храму дирљивим речима од свог дугогодишњег садруга опростио, те тиме нашу преголему тугу донекле блажио.

Захваљујемо свима пријатељима, који са стране похиташе, да премилог нам покојника до вечне куће отпрате

Нека приме особиту захвалност г. г. Ђорђе Јаношевић равн. учитељ и Јеврем Ерор бележник војачки, који при тако изненадној смрти покојниковој великим услугама својима породици на расположењу беху, те нам прве утехе пружише.

Хвала месном учитељском збору, који са школском децом свога дугогодишњег катихету до хладна гроба отпратише

Хвала браћи Јовановићима као и другима који тело драгог нам покојника до гроба однеше.

Особиту захвалност дугујемо свима парохијанима покојниковим без разлике пола, који свога дугогодишњег доброг пастира и духовног оца са синовљом љубави и поштовањем у онако великом броју до вечне му куће отпратише и тиме засведочише, колико су га за живота ценили и уважавали.

На послетку хвала свима, који нам саучешће своје било умесно било писмено изразише те бол и тугу нашу донекле ублажише.

У Војци 10. (23) јануара 1908. год.

Милева уд. *Станисављевић* супруга. *Лука Станисављевић* брат. *Десанка В Станисављевића, Мара С Станисављевића* снахе. *Нега Белановић* зет. *Влајко Станисављевић* парох трпињски, *Зорка Белановић, Славко Станисављевић* протопрезв. пом. вуковарски, *Богољуб Станисављевић, Даринка Станисављевић* деца. *Ђорђе Белановић, Димитрије Станисављевић, Светислав В. Станисављевић, Бошко В Станисављевић, Милица В Станисављевић, Десанка С. Станисављевић* унучад. 50 1—1

Никола Прерадовић

у Земуну,

продаје у „Српској Кафани“ у Земуну сав кафански прибор и пиће — а уједно и локал издаје. Упитати се код истог.

41 2—5

ЖЕНИО БИ СЕ.

Трговац, 35 година стар, римокатоличке вјере, посједник трговине жељеза у варошици у Угарској на граници Хрватске ради слабог познанства жели се овим путем упознати женидбе ради са **девојком или удовицом без деце,** са миразом 10 до 15 хиљада круна, вјера споредна ствар. Понуде по могућству са сликом моли под **„Сретан брак“**, на администрацију овога листа. Дискреција строго зајамчена

33 3—3

KALOGÉN

Бразајеве Францове раствје

КРЕМ ЗА ЗУБЕ је најбоље.

261 34—40

!!! КАШАЉ !!!

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ. | ПРОМУКЛОСТ.

до сад сигурно опробано средство Франклеове пилуле (погачице) лечнички препоручено. Врло пријатан укус. 1 велика кутија 2 кр. 40 пот. Две кутије шаљу се франко. Може се добити у апотеци

Frankl Antal

1532 6—40 Szeged, Felső város 30.

Објава.

Намјенили смо продати добро идућу подружницу у **Вуковару** ради обитељских околности.

Скупа са намештајем који је потребан за кројачку радњу и са складиштем сукна, које се тамо налази уз умјерану цјену уз повољне увјете

Понуде у **Осеку** код подписане тврткe или у истој подружници у **Вуковару**.

32 4—6 **Аничић и Рушка.**

Недостиживо средство за негу лица и руку јесте

1525 15—100

једино прави са свим нешкодљиви Silva crem. Одстрањује суједице мрље, сунчане пеге и све остале нечистоће. Најсигурније средство. Може и у јутро после прања рабити. 3 теглице 4 крунбез даљег трошка ако се новац напред пошље. Где се не би могло добити на ручује се из

лекарне Салватор А. Козиак Рума.

●●● САМО У ПИВАРИ ●●●

ДУШАНА СЛАВНИЋА

у Новом Саду

КОЈУ ВОДИ

МИЛИВОЈ РУНИЋ

точи се право 1647 8—10

БУДВАЈСКО ПИВО

грађанске пиваре, које је по гласу одлуке судских стручњака **исто тако, као и пилзанско.**

Ланчане ПУМПЕ

У НАЈБОЉОЈ ИЗРАДИ

могу се добити код

Béla Gyözö & Comp.

Pumpen- u. Spritzenspecialisten

Budapest 1576 8—10

V. Báró Aczél-utza 3.

СПРЕМНОГ

трговачког помоћника

старијег и озбиљнијег, са врло добрим препорукама, а који је вичан немачкој кореспонденцији и простом књиговодству потребан је једној већој **колонијално-деликатесној радњи у Београду** Упитати у администрацији „Заставе“. 61 3—6

КАШАЉ

ко

своје здр вље воле, треба да се чува од кашља.

5245 нот. овер сведоџбе доказују за велики успех

КАЈЗЕРОВИХ

ГРУДНИХ КАРАМЕЛА

сатријеле.

Лекарски опробане и препоручене против кашља промуклости, **катара, крвавости и катара у ждрелу.** Пакет 20 и 40 пот. Дозва 80 п.

Добија се у Новом Саду код *Стојановића и Радовановића и Љ Стефановића Сина; Девадато апотека* Петроварадин; *Антон Каинис,* Инђија; *К. Перош* Баваниште; *Јос. Хондла,* Рума; *Стевана, Штрасера* Карловци; *Ауг. Вагнера,* Добрачно; *Павла Вујашковића,* Митровица; *Стевана Херцега* апотекара код „Орла“ Н Сад. 1366 16—20

У СРЕМУ У МЕСТУ **ВЕЧМЕНУ** КОД ЗЕМ НА ИМА

КУЋА на продају

са добро идућом биртијом и дућаном налази се усред села, на најлепшем месту, на раскршћу преко од општинског погларварства, школе и цркве. — У кући се налазе све потребне помоћне зграде као: подрум, магазини, пецара, стаје и др. са великим двориштем и вртом од прилике 2 јутра. **Продаје се из слободне руке одмах**

Интересанти нека се обрате на администрацију „Заставе“. 53 6—3

1166 7—10

У ОРЛОВАТУ (торонтал)

на најбољем месту продаје се

КУЋА

СА ДУЋАНОМ, ТРАФИКОМ, БИРТОМ,

шталом и кугланом. Рефлектанти нека се обрате на куће продавца

Гликсман Армин

72 3—3 у Орловату п. п. Томашевац.

За јесењу сезону

стигао ми је врло богат избор

у женској и мушкој конфекцији

као и највећи избор у женским костимима, шосовима, свиленим, вуненим и батистаним блузама, све по најмодернијем, најукуснијем и елегантнијем енглеском и француском крају

Послуга је уз **НАЈУМЕРЕНИЈУ ЦЕНУ** код српске фирме

П. Н. Момировића

у Новом Саду,

1020 21—52 Главна улица бр 3.

Тражим за моју

ЖЕНСКУ КОНФЕКЦИОНУ РАДЊУ

у Београду

једну ВАЉАНУ МАШАМОДУ

(Putzmamselle) **самосталну раденицу.**

Као и једну

ДОБРУ ПРОДАВАЧИЦУ

која се разуме у кројачком послу ступање у посао евентуално одма.

Понуде са условима послати мени директно

54 3—3 **Наталија Месарош**

Београд.

И ОНИ КОЈИ ПАТЕ ОД РЕУМАТИЗМА — МОГУ

ОЗДРАВИТИ,

кад зак. заштит. парни инхалациони апарат за собе

THERMAL-KABINETT

употребљују. — *За здраве животна потреба!* — *За болесне спас!* — Искључиво главно заступство за Угарску и балканске државе

KARL SCHRÖDER. Grosshandlung

Budapest, VII. Jokai út 10.

Проспекте на мађарском или немачком језику. — *Може се добити и на отплату.*

Због подражавања треба при куповању бити обазрив. 68 1—3

ЦАРСКО КУПАТИЛО (Császárfürdő)

у Будимпешти

Летња и зимња лековита купка, својина мађарског калуђерског реда „милосрдника“. Сумпоровито топло лековито купатило првог реда; парна купка са модерним уређењем, удобна блатна купатила, базени за пливање, турске камене и мраморне купке; парна, са суморном киселином и електризованом водом купатила. Начин лечења пићем и удисањем 200 удобних станова. Солидна послуга, умерене цене Проспекте забадава и бесплатно шаље

14 16—16 УПРАВА.

П. Н.

Част нам је са овим поштованом грађанству Новог Сада и околине до повољног знања ставити, да смо долепотписани купили познату **добро реномирану најстарију**

ШПЕЦЕРАЈСКУ И ДЕЛИКАТЕСА РАДЊУ

преко од владикиног двора, гл улица бр. 2., коју ћемо под својим протоколираним именом

Микин и Стојковић

„КОД Т ГРА“,

у великом и малом, под личним надзором даље водити.

Пошто ће нам као младим почетницима главна брига бити да поштованом грађанству са најбољом робом, солидном послугом и умереном ценом на сусрет изађемо и тиме поверење стечемо то молимо за многобројну посету.

С особитим поштовањем

1608 8—8 **Лаза Микин и Стојковић**

Kalmár & Engel

творница моторских машина.

Складиште: V. Lipotkörut 18, **Budadest VI.** Творница: Vl. Üteg u, 19.

препоручује ради вршидбе као и за млине своје јаке бензин моторе, бензин-локомобиле, као и моторе, које у лаче гас, које се може V. Lipotkörut 18. увек у раду видети.

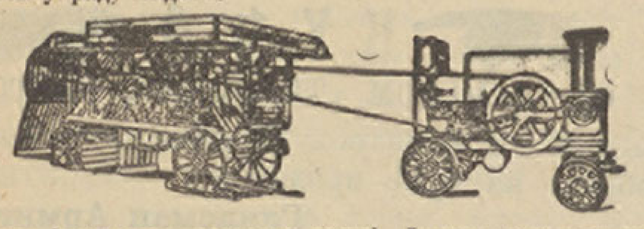

Пуно јамство за извршан вршај. Једина досадања новина. Ови мотори, који тачно раде а са про том конструкцијом могу се од сва ога нестручњака лако водити.

Ценовници бадава! Јефтине цене!

И на отплате! 1555 8—26

Заштитна марка „Ленгер“

Liniment. Capsici comp.

— замена за —

Anker-Pain-Expeller

је старо опробано кућевно средство, које се од многих година као поуздан лек против костобоље, реуме и назеба употребљава.

Опомена. Због подражавања, која мање вреде, треба при куповању бити пажљив и узимати само оригиналне флаше у кутијама са заштитном марком „Ленгер“ и фирмом **Richter** — Са ценом од 80 потура, 1 кр. 40 пот. и 2 круне може се у свима апотекама добити. — Главно стовариште код: Јосифа пл. Тережа, апотекара у Будимпешти. 1265 17—40

Dr. Richters Apotheke zum „Goldenen Löwen“ in Prag Elisabethstrasse № 5. neu.

Разашиље се дневно.

Само са именом **S CULIA** означене боце јесу праве.

Малнашка **SICULIA** изворита вода.

Најбоље лековито и освежавајуће пиће.

Одклања одма горушицу.

Ненадмашимо за стварање прохтева и за лучење слузи!

1575 9—80

Код болести катара, гуше, душника, беле цигерице, стомака, црева, бубрега, бешике надмаша све минералне воде.

Главно стовариште за Угарску.

Brázay Kálmán

Budapest

József-körút 37.

Телефон бр. 59-64.

Краљ свих соних-киселих вода.

Добија се у свима апотекама, дрогеријама и деликатесним трговинама.

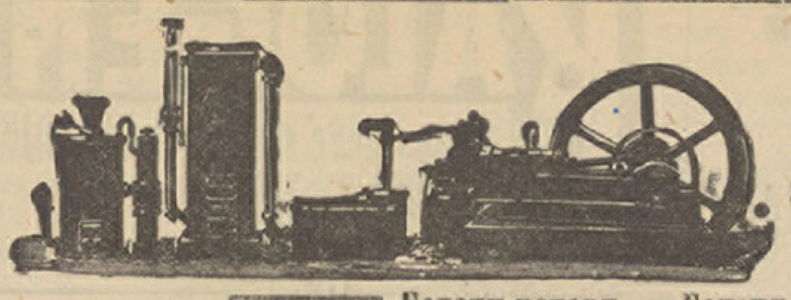

Osers & Bauer

Wien, XX. Dresdnerstr. 81—83.

специјална фабрика за израду мотора

Budapest, Podmaniczki ut, 18.

МОТОРИ ЗА ГАС (Saugges-Motore.)

Бензин-мотори. — Бензин-локомобили.

Најјефтинија снага за рад у садашњости (1—2 потуре потрошња), Преко 1000 стројева у промету. Повољни услови за плаћање. Предрачун бадава и франко.

Машине су у последње време ла фероване: Барону **Ер е Банфију** у Клужу 25 коњских снага.) — Грофу **Бели Вању** у Мезе-З х (30 коњ. снага,) — Грофу **Иштвану Бетлену** 2 строја по (25 коњ. снага). — Грофу **Артуру Телекију** у Тапсу (30 коњских снага.) — **Имре Такачу**, парна млина у Пасто (60 коњ. снага). — **Шану Росману**, млина у Мозу (40 коњ. снага). **Аброс ју Алесу** у Марош Лугошу (40 коњ. снага.) — **Виљему Штенгеру**, Тополовац млина (60 коњ. снага) — **Вицманској фабрици намештаја** (20 коњ. снага.) — Фабрици **чоколаде и ликера** часних **Траписта** у Рајхенбергу (30 коњ снага.)

16 9 6—52

НАЈБОЉИ ПАПИР ЗА ЦИГАРЕТЕ

на свету ипак су:

„Les Dernières Cartouches“

extra et vergé

„Mizpah“ vergé — „Ramses vergé“

„Le Zouave vergé“

светске прослављене фабрике папира за цигарете

Braunstein Frères, Paris.

Сопствена фабрика папира GASSICOURT код Мантеса (Француска).

ОСНОВАНА 1878.

654 42—52

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем 1032 21—52

од мене израђена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона

која су у горњем делу — као виолина са отвором у виду фигуре S провиђена и која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ивених звона од 461 килограма

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала, **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа**

Илустровани ценовници и прорачун трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљ.изложби у Будимпешти 1895. награђена са великом миленарском медаљом

СИГУРАН УСПЕХ

Надмашује код гихта, реуме и последица код назеба, сва друга средства ове врсте!

брзо уклањање од гихта и реуме постизавање само са употребом опробаног

Кригнеровог

Најуспешније средство против реуме, протисци, севотине, у чланцима и у плећима, болести у костима и т. д.

РЕПАРАТОРА

(Spiritus Petrae Camphoratus)

Десетинама година са ненадмашним успехом у употреби једино за спољашње мазање, хиљадама признања!

Јер је ово најодличније средство једино признато као лек против гихта, реуме и од назеба

Болујући нетребају да се ементишу, већ против гихта и реуме да употребљују само Кригнеров репаратор.

проузрокованих болести, Већ при неколико мазања показује се најбољи успех. Дејствује и против промрзлости. Цена једној малој боци 1 К. једној великој 2 К. са поштом франко 5 мала боца 5 К. 3 велике 6 К.

Добија се у апотекама и директ код произвођача:

Kronen Apotheke, Budapest. VIII. Kalvinplatz 8.

1611 2—6 Разашиљање поштом дневно са поузећем или кад се новац напред пошаље.

ПРВА ВЕЛ. БЕЧКЕРЕЧКА ТВОРНИЦА САПУНА
ВЕЛ. БЕЧКЕРЕК, Верешмартијева и Петефијева улица

Израда свакопросног кућевног као и мирисавог сапуна Асталски, црквени и воштани свећа. БЕРБЕРСКИ САПУН у изврсној каквоћи. Српска установа. 121 24-23

„Српско Братство“

једина је задруга, која поред исплаћивања посмртнине од 1 000 или 2.000 круна води бригу и о сирочади. Срби родитељи, ма које вјере били, будите што прије редовни чланови; а имућни се Срби моле, да буду пријатељи српске сирочади, па да се упишу за добротворе (који само једном плате 100 круна) или за подупираче (који сваке године плаћају 6 круна). Уписе прима Управа (Zagreb, Ilica br. 7.), а и повјереници, гдје их има. 12 8—50

ЗА ЧУДО ЈЕФТИНО!

600 ствари само за 1 фор. и 85 новч.

Један диван презиционални сат, који се навија сваки 36 сата, са гаранцијом доброг хода са позлаћеним ланцем; 1 дивна игла за пошу са симиљи-брилантом, 1 врло елетантан позлаћен прстен са имитираним драгим каменом за господу и госпође, 1 диван коже са 150 источних бисера најмодернији накит за женске, 1 дивна гарнитура са дугмадима за манжетне, крагнове и груди са гаранцијом 3 постотка дубл-злата, 6 комада правих кончаних џепних марака 1 врло леп елегантан писаћи прибор од никла, 1 дивна кутија са огледалом и финим чешљем, 1 лепо мирисави сапун, 1 врло лепо увезена белезница. 72 енглеска пера за писање и 20 комади за дописивање и још 395 разних ствари које су у кући потребне баоава. Све укупно са сатом, који сам те новце вреди, кошта сами 1 фор. 85 нов. Разашиље у наточ (per Nahname) или кад се пошље новац унапрее.

EXPORTHAUS
H. SPINGARN, Krakau № 140.

Ко наручи два пакета, добија још бадава 1 фини федермесер са две оечениде. За сваки даљи пакет више од два добија се такође такав, федермесер. Ако се коме пошиљка не допаде, новац се враћа.

67 1—1

ОРИГИНАЛНО ПИЛЗАНСКО ПИВО

ПРВЕ
ПИЛЗАНСКЕ ДЕОНИЧАРСКЕ ПИВАРЕ
у Пилзну
ТОЧИ СЕ
у хотелу „Бела лађа“
у Новом Саду.

1519 7—20

ПРИПЛОД!

Чистокрвне (Vollblut) **беркширске пасмине свиња.**

Имам прасица целе године од 10 недеља
Имам супрасни крмача исте пасмине.
Имам нерастова разне величине исте пасмине

на продају.

Свака доживљена недеља прасица кошта 3 К.
Ко жели имати нека се обрати на

Милана Жигића
921 45—50 Земун — Батајница

НОВА КОЖАРИЈА.

Частим се обавијестити сву господу обртнике као: постоларе, опанчаре, папучаре, ременаре, седларе, ћурчије и т д. у опће свакога који кожама ради, да сам отворио добро сортирану трговину кожа и горњих дјелова, те сам у стању јефтиним ценама и великим избором свакога солидно послужити.

Особито ћу пазити на ванске наруџбине, које ћу увијек што брже и јефтиније извршити.

Препоручујем се са велештовањем

Саламон Фишхоф
1651 7—25 **Вуковар.**

ЛИБМАН и ТОТОВИЋ

НОВИ САД

Житна пијаца бр. 1.
Ћурчијска ул. 37.

ТЕЛЕФОН
бр. 159.

ЖАРБАРА

ВЕЛИКО стовариште гипса, цемента фирнајза, лакова, туткала, пензле, паркепасте и разног материала, по врло умереној цени.

БРЗА И СОЛИДНА ПОСЛУГА!

769 24—50

ТРАЖЕ СЕ

ГУСЛЕ

Ко има на продају гусле са две жице, нека се пријави, а по могућности нека донесе гусле у администрацију „Заставе“

3—3

ТРАЖЕ СЕ

озбиљни продавци

СА ВЕЋИМ КАПИТАЛОМ

за продају мрког угља

(BRAUN-KOHLEN).

Угаљ је одличног квалитета нарочито се продаје за печење цигаља, млинове, пиваре и остала подобна предузећа Обратити се потписатом

Димитријевић Обрадовић и комп.
6. 5 8. Београд Његушева 59.

ЈЕДИНА ВЕЛИКА СРПСКА ТРГОВИНА

ПОСЛОВНИХ КЊИГА ЗА НОВЧАНЕ ЗАВОДЕ, ТРГОВАЧКЕ КУЋЕ И Т. Д. И Т. Д.

МИЛАНА ИВКОВИЋА

НОВИ САД (Ujvidék)

ћошак главне и дунавске улице

препоручује своје велико стовариште готових од најмањих до највећих **књига и зготовљава сваку пословну књигу по нарочитом ра теру и жељи. Даље артије, коверата у свакој величини и каквоћи, изврснога мастила, прави енглески пера, оловака. Шанон-Регистера, Шапирограф-апарата** за снимање писама и т д., **м стионица, правачника и све остале приборе за канцеларије по најјефти ијој цени.**

Израђује **све могуће штампарске послове** са врло **укусном израдом** и са **најновијим** словима и шарама, као брифпапира, коверата карата посетница, позивница, **акција** и т д. по цени јефтинијој него игде. 47 4—50

„КРОАЦИЈА“

ОСИГУРАВАЈУЋА ЗАДРУГА У ЗАГРЕБУ

утемељена године 1884. по одлини слоб. и кр. глав. града Загреба

● једини је домаћи осигуравајући завод. ●

Ова задруга основана на узајамности, том прокушаном и најчвршћем темељу, прима уз врло повољне увјете следеће врсти осигурања.

1. НА ЉУДСКИ ЖИВОТ: а) осигурања главнице за случај доживљења и смрти; б) осигурања мираза; в) осигурања животних рента; све то у разноликим пробитачним комбинацијама

2. ПРОТИВ ШТЕТЕ ОД ПОЖАРА: а) осигурања свих врсти зграда (кућа, господарских зграда творница); б) осигурања свих врсти покретнина (покућства, дућанске робе, господарских стројева блага итд); в) осигурања пољских плодина (жита сена итд.).

3. Осигурања стаклених плоча против разлупања.

4. Осигурања против незгода сваке врсти.

Јамчевна главница задруге **1 милијон круна.** Годишњи приход премија и пристојба преко **760 000 К.** Листница обвеза задружних чланова **2,732 483 37 К** Посебне причуве **300.000 К.**

Изплаћене одштете у пожарном одјелу 2,150.608 13 К.

Поближе обавести даје

„КРОАЦИЈА“.
Генерално заступство Осек, капуцинска улица
Густав Кауниц
и сви месни повереници. 73 1—12

● **Способни аквизитни примају се и врло добро хонорирају.** ●

Српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду.

ОСНОВАНА 1870 ГОДИНЕ.

ПОЗИВ

НА

XXXVIII. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

честичара

СРПСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У НОВОМЕ САДУ,

која ће се одржати у недељу 3 (16) фебруара о г. у заводским просторијама у 8 ½ сахати пре подне са ледећим дневним редом:

1. Оверовљење присутних чланова
2. Поднашање закључног рачуна за годину 1907. са извештајем управ ног и надзорног одбора.
3. Давање опроснице управном и надзорном одбору
4. Предлог за одлуку о подели чисте добити.
5. Избор једне трећине чланова управе и целог надзорног одбора.
6. Измена основних правила.
7. Избор одбора за оверовљење скупштинског записника.

П. н честичари 7. и 8. кола, који на овој скупштини желе учествовати, имају у смислу § 26. друштвених основних правила своје овласнице за гласање најдоцније до 31. јан. (13. фебр.) о. г. 12 сати пре подне код председништва управе извадити.

У Новоме Саду, 16. (29.) јануара 1908. године

УПРАВА.

РАЧУН ИЗРАВНАЊА.

ДУГУЈЕ. ПОТРАЖУЈЕ.

ИМОВИНА:	круна	пот.	ДУГОВИ:	круна	пот.
Готовина 31. децембра 1907. — —	56241	91	**Заводска главница:**		
Менице — — — —	1902243	56	редовна главница VII. кола — —	214864	—
Хипотекарни зајмови — —	671354	31	брисана главница VII. кола — —	44	88
Обвезнице — — — — —	305510	80	делимак VII. кола — — —	3094	08
Предујмови — — — —	37118	52	резервни фонд VII. кола — —	58069	96
Папири од вредности — — —	3080	—	р довна главница VIII. кола —	123136	—
Чиновничке кауције — — —	5824	—	брисана главница VIII. кола —	730	68
Дужници — — — — —	19431	05	делимак VIII. кола — — —	1306	19
			резервни фонд VIII. кола — —	1193	—
			Засебан резервни фонд — — —	28731	09
			Штедионички улози — — —	2389751	40
			Чиновнички мировински фонд — —	6300	—
			Реесконт — — — — —	77116	—
			Преносне камате — — — —	18281	84
			Полагачи кауција — — —	5824	—
			Веровници — — — — —	7942	16
				2936385	28
			Чиста добит	64418	87
	3000804	15		3000804	15

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА.

ДУГУЈЕ. ПОТРАЖУЈЕ.

РАСХОД:	круна	пот.	ПРИХОД:	круна	пот.
Камата на штедионичке улоге — —	106810	45	Пренос добитка из 1906. год. — —	1674	80
10% доходарина по истим каматама —	10681	04	**Камате.**		
Камата на чиновнички мировински фонд	300	—	од есконтованих меница — —	140877	68
Камата на реесконтне менице — —	7938	53	од личних обвезница — — —	25152	41
Плата — — — —	17678	—	од хипотекарних зајмова — —	45196	59
Трошкови — — — — —	3555	63	од предујмова — — — —	2172	58
Пореза — — — — —	12055	71	Разни доходци — — — —	20582	60
Станарина — — — — —	1200	—			
Отпис сумњивих потраживања — —	11018	43			
	171237	79			
Чиста добит	64418	87			
	235656	66		235656	66

У Новоме Саду, 31. децембра 1907. године.

Петар Попадић с. р,
председник управе.

Иван Милин с. р,
књиговођа

Горњи „Рачун изравнања“ као и „Рачун губитка и добитка“ прегледали са главним и споредним књигама сравнили и пронашли, да се у свему слаже.

У Новом Саду, 16. (29.) јануара 1908. год.

69 2—

Надзорни Одбор:

Др. Миладин Свињарев с. р.

Јован Јерковић с. р.
председник.

Марко Вилић с. р.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.